

*Ема Крактус**

Министарство финансија Републике Србије, Београд

СТРАТЕШКО ЈАЧАЊЕ ДИПЛОМАТСКОГ МУЛТИЛАТЕРАЛИЗМА ПОСРЕДСТВОМ ЕКОНОМСКОГ ПАРТНЕРСТВА ДРЖАВА БРИКС

Сажетак

БРИКС је мултилатерална иницијатива која окупља Бразилу, Русију, Индију, Кину, Јужну Африку, Египат, Етиопију, Иран, Уједињене Арапске Емирате, али и низ других држава у статусу посматрача. Овај савез је настао као одговор на доминацију западних економија и тежи да створи мултиполарни светски поредак, кроз првенствено економску, а потом и политичку сарадњу и развијање алтернативних финансијских институција. Од свог оснивања до данас БРИКС је стекао економску моћ, остварио геополитички утицај и истакао значај развоја „држава трећег света” и њиховог ослобађања од утицаја западне колонијалистичке политике. Овај рад се посебно бави економским развојем држава БРИКС-а и стратешким јачањем дипломатског мултилатерализма посредством економије, сагледавајући интеграционе процесе БРИКС-а из угла мање експлоатисаног у савременој српској науци, а стављајући у фокус иницијалне чланове ове организације: Бразил, Русију, Индију, Кину и Јужну Африку.

Кључне речи: БРИКС, економски развој, дипломатија, мултилатерализам, мултиполарни светски поредак

* Имејл адреса: ema.kraktus@gmail.com; ORCID 0009-0001-1478-4315.

Основни подстицај за истраживање успостављене мултилатералне дипломатске платформе трајног процеса дијалога, сарадње и партнерства Савезне Републике Бразил, Руске Федерације, Републике Индије, Народне Републике Кине и Јужноафричке Републике (*БРИКС*) у оквиру чији је званични назив скраћеница БРИКС – по почетним словима назива њених држава учесница на енглеском језику (*Brazil, Russia, India, China, South Africa*) – подстакнуто је недостатком организованог и сређеног проучавања, на једној страни, и раширеним површним и чињенично неутемељеним утисцима у крајностима од ниподаштавања њене важности до прецењивања њеног значаја, на другој страни. У овом раду трудићемо се да одклонимо наведене недостатке и да покажемо реалну слику данашњег БРИКС-а и његове улоге на међународној економској и политичкој сцени.

Научни значај овог истраживања проистиче из његовог експланативног карактера. Објективно остварени увиди у све издвојене и анализиране чиниоце веза и односа могу одклонити недостатке у постојећем теоријском и емпиријском фонду сазнања о мултилатералној дипломатској платформи процеса БРИКС. Разматра се партнерски модел удруженог деловања, путем усклађивања појединачних циљева и активности остваривања заједнички утврђене стратегије, као и начин на који може постати узор другим актерима у мултилатералној дипломатији, остварујући тиме први најмерљивији утицај БРИКС на преображај глобалних односа.

Друштвени значај спроведеног истраживања јесте схватање значаја мултилатералне дипломатије и стварног утицаја дипломатског мултилатерализма у успостављању и јачању односа и остваривању глобалне владавине. С тога је важно упознавање друштва и унапређење знања стручне јавности са значајним мултилатералним дипломатским партнерством какво је БРИКС, које се колективно представља као снажан чинилац глобалног развоја.

ПРОЦЕС УСПОСТАВЉАЊА МУЛТИЛАТЕРАЛНЕ ДИПЛОМАТСКЕ ПЛАТФОРМЕ БРИКС

Скраћеница БРИКС, као и њој само словно делимично слична БРИК, имају своје историје. Због тога је најпре неопходно упознати разлику појмова које две скраћенице обележавају. БРИК или БРИКС је скраћеница и званични назив мултилатералне дипломатске

платформе коју су успоставиле 2006. године, најпре за усклађено деловање у Уједињеним нацијама, Савезна Република Бразил, Руска Федерација, Република Индија и Народна Република Кина (Воџић 2024, 8). Потом су наредне две године ове државе уређивале тешњу сарадњу у овом формату. Коначно су га као самостојни колосек свог мултилатералног деловања успоставиле и употпуниле га 2009. године отпочињањем процеса годишњих самита установивши тиме трајно координирање партнерства.

Економски БРИК је акроним коју је први пут употребио 2011. године Џим О'Нил (*Jim O'Neill*), економиста Голдман Сакса (*Goldman Sachs*), једне од највећих компанија за управљање инвестицијама у свету (O'Neill 2011, 4–5). Према О'Ниловом извештају из 2011. године, очекивања су полагана у динамичност привредног раста Бразила, Русије, Индије и Кине, таквих размера, да ће развијеношћу својих привреда претећи привреде најразвијенијих држава Групе 7 (G7). Предвиђано је да ће земље БРИК до 2050. године и постати економски најдоминантније силе у светској привреди (Wilson and Purushothaman 2003, 10).

Историја стварно постојећих јединица иза две сличне скраћенице непобитно показује да је успостављени дипломатски БРИКС неистоветан економском БРИК-у. Економски БРИК била је и остала, како се исправно истиче, пријемчива скраћеница саветованих места најпробитачнијих будућих улагања (Stefanović-Štambuk 2017, 7). Дипломатски БРИК, а од 2010. године донете одлуке на састанку на врху у Санији, Народна Република Кина, о пријему Јужноафричке Републике, те дипломатски БРИКС јесте уређена дипломатска платформа трајног процеса мултилатералног дијалога и сарадње, односно саветовања, преговарања и заједнички договореног удруженог деловања и узајамно оствариваног надзора скупног, билатералног и појединачног спровођења преузетих обавеза држава чланица (8).

Подаци у доњој табели представљају економску снагу држава учесница дипломатског мултилатералног процеса партнерства БРИКС, јединственог тиме што су све његове државе учеснице најразвијеније земље у развоју и успону у моћи (BRICS 2015a, 5). Уређено дипломатски тесно сарађују успоставивши трајну платформу деловања ради вршења утицаја у мирном трансформисању постојеће институционалне архитектуре глобалне владавине.

Табела 1: Самити БРИКС и њихови резултати

СВЕТ	БРИКС
Територија 100%	Територија 30%
Становништво ~ 7 милијарди	Становништво 43%
Бруто домаћи производ 100%	Бруто домаћи производ 21%
Робна размена 100%	Удео у светској робној размени 17,3%
Вредност трговине 100%	Удео у вредности светске трговине 12,7%
Пољопривредна производња 100%	Удео у пољопривредној производњи 45%

Извор: BRICS 2015a

Самити БРИКС су највидљивији годишњи догађаји у раду овог мултилатералног дипломатског процеса партнерства. Током истраживаног периода одржани су наредни самити (Stefanović-Štambuk 2017, 7–8):

- Самит БРИКС 2009. године у Јекатеринбургу, Руска Федерација, у жеку глобалне финансијске кризе и кризе глобалног економског управљања;
- Редовни годишњи самит БРИКС 2010. године у Бразилу;
- БРИКС самит са учешћем Јужне Африке, одржан 2011. године у Санију, Кина;
- Редовни годишњи БРИКС самит 2012. године у Њу Делхију, Индија;
- Самит БРИКС организован 2013. године у Дурбану, Јужна Африка;
- Самит БРИКС 2014. године у Форталеци, Бразил;
- Самит БРИКС 2015. године у Уфи, Руска Федерација;
- Самит БРИКС 2016. године у Гои, Индија;
- Самит БРИКС 2017. године у Сјамену, Кина (Stefanović-Štambuk 2017, 7–8)

Економије земаља БРИКС играју снажну улогу у светској економији у домену укупне производње, затим у привлачењу и ширењу капитала и расту нових тржишта потрошача због чега се заједно представљају као мотори глобалног економског опоравка који мењају економске токове у свету. На састанцима Групе 20 (G20), чланице БРИКС имале су велики утицај на формирање макроекономских политика у изласку из глобалне финансијске кризе (Proroković 2024, 43).

Може се закључити да је мултилатерална дипломатска платформа БРИКС као важна платформа за развој тржишта и земаља, еволуирала у важну покретачку снагу глобалног економског раста и трговинске сарадње, као и у реформу економског глобалног управљања. Мултилатерално партнерство БРИКС колективно се представљају као снажан чинилац глобалног развоја.

РАЗЛОЗИ ЗАЈЕДИНИЧКОГ ОПРЕДЕЉЕЊА ЗА УСВАЈАЊЕ СТРАТЕГИЈЕ ЗА БРИКС ЕКОНОМСКОГ ПАРТНЕРСТВА

Циљеви сарадње мултилатералног дипломатског партнерства јесу допуњавање и јачање постојећих билатералних и мултилатералних односа међу чланицама, подржавање и унапређивање мира, безбедности, напретка и одрживог развоја у мултиполарном, међусобно повезаном глобалном свету (BRICS 2015a, 10).

На самитима у Санији, Њу Делхију, Дурбану и Форталеси, БРИКС лидери сложили су се да изграде партнерство у потрази за повећањем стабилности, раста и развоја држава чланица. С тим у вези, земље БРИКС развиле су економску сарадњу и успоставиле ближе економско партнерство у циљу промовисања глобалног економског опоравка, смањења потенцијалних ризика на међународним финансијским тржиштима и повећања економског раста међу својим чланицама.

На 7. БРИКС самиту одржаном 9. јула 2015. године у Уфи, Русија, на тему „БРИКС партнерство као снажан фактор глобалног развоја”, лидери његових земаља учесница разматрали су питања од значаја за међународну заједницу, као и кључне приоритете даљег јачања и ширења међусобне сарадње унутар мултилатералног дипломатског партнерства БРИКС, ради оснаживања и јачања мултилатерализма у глобалним односима и управљању предупређивањем, а не само решавањем насталих нових поремећаја у глобалној економији (BRICS 2015b).

Наглашавајући значај јачања БРИКС солидарности и сарадње, одлучили су да додатно побољшају стратешко партнерство на основу принципа отворености, солидарности, једнакости, узајамног разумевања, укључености и узајамно корисне сарадње (BRICS 2015b). Потврђена је намера да побољшају своју колективну улогу

у међународним односима и наставе да активно учествују у раду Групе 20 (G20), у циљу даљег јачања међународног финансијског и економског оквира и постизања јаког, одрживог, уравнотеженог и инклузивног раста (Proković 2023, 51).

Решеност да колективну улогу у међународним односима, не само задрже и сачувају, већ и повећају, лидери ових пет држава учесница мултилатералне дипломатске платформе БРИКС одлучили су да „појачају своје координисане напоре у одговору на нове изазове, обезбеђивањем мира и безбедности, подстицањем развоја на одржив начин, искорењивањем сиромаштва, неједнакости и незапослености, за добробит свих народа и међународне заједнице” (BRICS 2015b).

Важност интензивирања координисаних напора подстакла је захтеве да се прошири и продуби унутар БРИКС-а сарадња у политичким, економским и социјалним питањима и на тај начин потврди и оснажи напредак на јачању њиховог мултилатералног дипломатског партнерства.

Имајући у виду наведено, намеће се питање шта је ујединило ових пет цивилизација у јединствени форум за дијалог, механизам практичне сарадње и, у најширем смислу гледано, иновативно средство глобалног управљања.

Најпре треба истаћи да БРИКС платформу чине земље чији се ставови подударају или су слични у погледу принципа светског поретка. Концепти као што су једнакост суверених држава, немешање у унутрашње ствари, узајамно међусобно поштовање и уважавање интереса других, придржавање општепризнатих норми међународног права, јесу принципи које су значајни за земље БРИКС-а (Proković 2023, 59). У активностима које спроводи БРИКС нема идеолошког догматизма, претензије за глобалну доминацију, ни жеље да се било шта наметне другим чланицама међународне заједнице. Све ово доприноси да се БРИКС усредсреди на активности које су значајне за решавање кључних питања и обезбеђивање услова за складан унутрашњи развој (Z. Milošević 2024).

Такође је значајно да БРИКС није затворен облик мултилатералног партнерства, већ је посвећен развоју решења за кључна питања на глобалном нивоу. БРИКС се противи двоструким стандардима у међународним пословима, осуђује војне интервенције кршећи Повељу УН, било који облик мешања у унутрашња питања, једностране санкције, као и нелегитимни протекционизам у трговини.

Одлуке постигнуте у оквиру БРИКС-а подлежу расправи Уједињених нација, Групе 20 и других мултилатералних платформи. Све одлуке које настају као резултат рада БРИКС-а треба да допуне и развију међународни правни оквир, као и да повећају ефикасност свих предузетих активности и мера (Z. Milošević 2020a). Коначно, у својим активностима, ове земље одражавају тенденцију да развијају систем међудржавних веза и сарадње. Међународне мултилатералне структуре, од Уједињених нација и Групе 20 до Покрета несврстаних и Групе 77, и коначно – БРИКС, показују умешност његовог дипломатског предузетништва да делује као важна нова повезница умрежавајуће глобалне владавине својим мултилатерализмом који је интеррегионалан и прагматично суверенистички наднационалан.

БРИКС је вишеслојна мрежа партнерстава које је свеобухватно. Проширивање спектра спољних партнерстава БРИКС јесте доказ отворености овог јединственог облика мултилатералног партнерства, његовој спремности да подели добробит заједничког рада са другим организацијама, док се истовремено темељи се на добровољном и узајамном сарађујућем односу, без било каквих предуслова.

Дугорочни пројекти земаља БРИКС у финансијској и инвестиционој сфери допринеће диверсификацији светске трговине, као и економских и монетарних система, пружајући земљама у развоју могућност избора економских и политичких модела.

У циљу развијања економске сарадње и успостављања ближег економског партнерства БРИКС, на седмом Самиту одржаном у Уфи, 9. јула 2015. године, усвојена је Стратегија за БРИКС економско партнерство која ће одредити план за дугорочну економску сарадњу чланица (Z. Milošević 2020b, 129). Усвојена Стратегија ће бити предмет разматрања сваких пет година, а по потреби и раније, и сачињаваће се годишњи извештаји о њеној имплементацији од стране чланица земаља БРИКС.

СТРАТЕГИЈА ЗА БРИКС ЕКОНОМСКО ПАРТНЕРСТВО

Како је јачања сарадње и солидарности свих БРИКС земаља био циљ руског годишњег председавања БРИКС у 2015. години, иницирано је усвајање Стратегије за БРИКС економско партнерство. Стратегија је настајала како би се подстакло превазилажење разлика условљених географским удаљеностима држава учесница БРИКС,

историјски различитих развојних путања, и неистоветних модела друштвене организације и политичког управљања које све отежавају усклађивање заједничких акција и сличних одговора на изазове великих промена, посебно у области економије. Заједнички интереси држава БРИКС били су пре свега у области политике и стратешког управљања, док су њихови спољнотрговински односи и инвестиционе везе били скромних размера.

Истовремено, проширивањем односа унутра дипломатског БРИК-а који је прерастао 2010. године у дипломатски БРИКС на састанку на врху у Санији, НР Кина, пријемом Јужноафричке Републике за државу чланицу, овакав облик удруживања био је савршено одржив, али је постало очигледно да даљи стабилан и успешан развој БРИКС-а захтева интензивирање економске сарадње унутар земаља. Сходно томе, у циљу јачања економске сарадње, настала је потреба да се кроз документ формулише суштина рада БРИКС земаља, који треба да покаже принципе на којима би требало развијати све области сарадња, да укаже на циљеве и задатке у свакој од тих области, као и да скицира одговарајуће сфере узајамног деловања свих чланица БРИКС.

ОСНОВНЕ СВРХЕ УСВОЈЕНЕ СТРАТЕГИЈЕ ЗА БРИКС ЕКОНОМСКО ПАРТНЕРСТВО

БРИКС је платформа за дијалог, саветовања, преговоре и сарадњу. Сарадња унутар мултилатералног дипломатског процеса партнерства БРИКС умрежава постојеће билатералне и мултилатералне односе свих држава учесница јачајући таквим својим јачањем снажење сваке од њих појединачно и свих њих заједно. БРИКС представља нови, јединствени облик партнерства и интеграције. Његовим деловањем стварају се услови за развој односа, како унутар БРИКС-а, тако и према другима. БРИКС је мрежно актерско чвориште умрежавања у широку мрежу интеграцију и за развијеним земљама и са земљама у развоју. БРИКС платформа има за циљ промоцију мира, сигурности, просперитета и развој у мултиполарном, међусобно повезаном и глобализованом свету, односно све земље БРИКС су смештене на различитим континентима, али истичу значај унапређивања даље конструктивне сарадње на глобалном нивоу.

Повећање продубљивања партнерства БРИКС и проширења његовог мрежног актерства у глобалној економској владавини требало је да буде обезбеђено усвајањем Стратегије за БРИКС економско партнерство. Подстрек даје узајамном подржавању економија да сусретно расту и тиме јачају своју одрживу отпорност.

Сврховитост Стратегије за економски развој огледа се у следећем. Прво, проширује услове за већи узајамни приступ тржиштима држава учесница. Друго, омогућава већу комплементарност њихових праваца развоја тежњом ка истом циљу, чиме се унапређује међусобна трговина и заједништво у трговинским везама и узајамним улагањима. Треће, ствара средину поверења и партнерске узајамности, подстицајну за активности инвеститора и предузетника у свим земљама БРИКС (BRICS 2015a; Z. Milošević 2020b, 129).

Главни принципи унапређења БРИКС економског партнерства јесу пуно поштовање суверенитета држава, приврженост међународном праву и опредељеност за подржавање централне улоге Уједињених нација у очувању светског мира, безбедности и развоја. Значајно је опредељење за мултилатерални карактер глобалног економског и финансијског система и транспарентност и предвидљивост инвестиционе климе у складу са националним политикама и приоритетима сваке земље (Janković 2022, 192). У БРИКС партнерству се политички даје средишно место мултилатерализму Уједињених нација, па се у економији централном установом глобалних односа сматра Светска трговинска организација (СТО) проистичући из опредељења за темељна начела отворености, слободног протока информација, одлучивања консензусом и привржености правилима и темељним начелима мултилатералног система светске трговине.

Економски посматрано, спровођењем Стратегије се промовишу међусобна трговина и улагања и стварају повољни пословни услови и окружење за инвеститоре и предузетнике у свим земљама БРИКС. Такође се подстиче даље узајамно деловање између тржишта које треба да побољша и диверсификује трговинску и инвестициону сарадњу међу земљама БРИКС.

ПРИОРИТЕТНЕ ОБЛАСТИ ПАРТНЕРСКЕ ЕКОНОМСКЕ САРАДЊЕ

Стратегија БРИКС за економско партнерство дефинише девет приоритетних области свеобухватне сарадње и партнерске координације праваца развоја економија свих учесника мултилатералног дипломатског процеса партнерства БРИКС. Области у којима се стратешки усмерава развојно усклађивање јесу:

- Трговина и инвестиције.

То је, дакле, главна област тесно повезујуће сарадње у циљу унапређења међусобне трговине и улагања БРИКС земаља како би допринела економском расту сваке од њих, ојачавању њиховог положаја у глобалној економији и решавању економских и друштвених изазова са којима се суочавају, првенствено отварањем нових радних места и повећањем социјалне укључености (BRICS 2015a).

- Екстрактивне активности (производња и обрада минерала).

БРИКС земље сматрају област производње и обраде минерала једним од најважнијих извора привредног раста. Сектор производње може допринети побољшању целе привреде, отворити нова радна места и унапредити стандард живота грађана. Раст производње и извоз робе обезбедио би чланицама БРИКС-а прилику да стекну веће користи од међународне сарадње, као и да унапређују своју улогу у ланцу вредности на глобалном нивоу и подижу ниво своје конкурентности (BRICS 2015a; Воџинов 2024, 56–57).

Већи економски раст који је створен кроз развој индустрије и рударства такође ће омогућити учвршћивање економских веза између учесника БРИКС-а.

Развој индустрије и рударства засниваће се, пре свега, на развоју напредних технологија и иновација, кроз ангажовање јавног и приватног сектора погодног за спровођење националних развојних програма. Значајна су у овој области умрежавања пословних партнерства у индустријским активностима и улагањима међу земљама мултилатералног дипломатског процеса партнерства БРИКС (BRICS 2015a).¹

¹ Развој индустрије и рударства важан је и за економску безбедност држава као таквих. Више о томе видети: G. Milošević i Stajić 2021.

- Енергетика.

Промовисање одрживе производње и потрошње енергије је следећа приоритетна област која је од значаја за економски развој земаља БРИКС. Приоритетно је да се у сектору енергетике уравнотежи понуда и потражња енергената чије би коришћење било ефикасније у задовољавању стално растућих потреба ових земаља за поузданим обезбеђивањем енергетских извора, међу којима би све мањи удео имали необновљиви и ограничени природни извори (BRICS 2015a; Vožinov 2024, 57).

Имајући у виду повећану потражњу за новим изворима енергије, чисте и еколошки прихватљиве технологије, изузетно је важна размена искустава у областима енергетског планирања, производње и потрошње, као и унапређивање међусобне енергетске сарадње.²

- Пољопривреда.

БРИКС земље као велики пољопривредни произвођачи имају важну улогу на глобалном пољопривредном тржишту, чија ће сарадња побољшати прехранбену безбедност, обезбеђујући боље услове и транспарентност тржишта пољопривредних производа, али и промовисање стандарда квалитета и доступности хране (BRICS 2015a)

- Наука, технологија и иновације.

Област науке, технологије и иновација одређује да основни модалитет сарадње земаља БРИКС треба да буде размена информација у овим областима и политика и стратегија иновација (Vožinov 2024, 57–58).

- Финансијска сарадња.

Сарадња у финансијским питањима једна је од најважнијих области усклађивања деловања БРИКС земаља, укључујући оснивање њихове Нове развојне банке (*New Development Bank*), размену информација и усаглашавање мишљења о главним темама на дневном реду Групе 20, подржавање реформи међународних финансијских институција (*International Financial Institutions – IFIs*), посебно Међународног монетарног фонда (*International Monetary Fund*) и Групаације светске банке (*The World Bank Group – WBG*), као и преговарање о новим проблемима од заједничког интереса за све чланице БРИКС-а (BRICS 2015a, 17).

² О улози енергетике у међународним односима видети: Đorić i Obrenović 2022.

- Повезаност (интра-БРИКС умреженост).

Повезивање као суштински предуслов за јачање конкурентности земаља БРИКС треба јачати на свеобухватан, интегрисан и системски начин у кључним областима, укључујући политичку сарадњу, инфраструктурно повезивање, трговину, финансијско удруживање и повезаност људи (BRICS 2015a, 19–21).

- Информационе и комуникационе технологије.

Информационе и комуникационе технологије чине моћно средство за постизање одрживог економског развоја и друштвене укључености. Земље БРИКС су у Стратегији БРИКС за економско партнерство утврдиле заједничка подручја сарадње у овој области и мере за постизање заједничких циљева.

Сарадња са међународним и регионалним економским организацијама и форумима (усредсређеност БРИКС на развоју умреженог мултилатерализма) се огледа у сарадњи држава чланица кроз успостављање институције као што је Нова развојна банка, кроз платформе Пословног савета и Пословног форума, чини једну прекретницу у развоју мултилатералног партнерства БРИКС. У циљу имплементације Стратегије за БРИКС економско партнерство усвојене 2015. године у Уфи, надлежна министарства и заинтересоване агенције земаља БРИКС, задужене су да предузму практичне кораке за њено ефикасно спровођење.

Овај нови БРИКС модел суверенистичког прагматичног наднационализма, уколико буде резултирао остваривањем заједничких интереса и појединачних циљева сваке учеснице БРИКС, применом деловања Стратегије за економско партнерство, може бити учињен привлачним за бројне државе којима је неопходна подршка за остваривање сопствених циљева и интереса, али не на уштрб ограничавања постојећег обима суверености њеним дељењем и преношењем на посебне заједничке наднационалне установе.

ЗАКЉУЧАК

Позивајући се на претходно изложене чињенице и анализе, можемо закључити да је БРИКС партнерство постало значајан геополитички и економски актер на светској сцени. Кроз своју мултилатералну сарадњу, ове земље су успеле да утичу на обликовање глобалног поретка и да понуде алтернативу традиционалним западним моделима развоја.

Мултилатерална дипломатска платформа БРИКС као важна платформа за развој тржишта и земаља, еволуирала је у важну покретачку снагу глобалног економског раста и трговинске сарадње, као и у реформу економског глобалног управљања. Мултилатерално партнерство БРИК/БРИКС и развијена мултилатерална платформа овог партнерства, колективно се представљају као снажан чинилац глобалног развоја.

Важност интензивирања координисаних напора подстакла је захтеве да се прошири и продуби унутар БРИКС-а сарадња у политичким, економским и социјалним питањима и на тај начин потврди и оснажи напредак на јачању њиховог мултилатералног дипломатског партнерства. У циљу развијања економске сарадње и успостављања ближег економског партнерства БРИКС, на седмом Самиту БРИКС одржаном у Уфи, Руска Федерација, 9. јула 2015. године, усвојена је Стратегије за БРИКС економско партнерство.

У будућности, БРИКС може да ојача своју улогу као покретач глобалних промена кроз: проширење сарадње на нова подручја (технологија, иновације, климатске промене и одрживи развој представљају потенцијална подручја за будућу сарадњу); јачање финансијских институција (Нова развојна банка може да постане још значајнији играч у финансирању пројеката у земљама у развоју); повећање политичке координације (усклађивање ставова о кључним глобалним питањима може да ојача утицај БРИКС-а на међународној сцени).

Овај рад је покушао да пружи свеобухватан преглед БРИКС партнерства, са фокусом на његовом економском развоју и утицају на глобални поредак. Истраживање је показало да БРИКС представља значајан и динамичан геополитички актер који ће и у будућности играти важну улогу у обликовању светских догађаја.

РЕФЕРЕНЦЕ

- Božić, Sandra. 2024. *BRICS i rat u Ukrajini*. Beograd: Institut za političke studije.
- Božinov, Vojn. 2024. „BRICS kao alternativa zapadnim integracijskim procesima.” *Međunarodne integracije kao instrument geopolitike* – zbornik radova sa naučne konferencije 25–26.11.2024. ur. Zoran Milošević. Beograd: Institut za političke studije.
- BRICS 2015a. “The Strategy for BRICS Economic Partnership.” *Ufa BRICS Summit*. Last accessed 10. November 2024. <http://www.brics.utoronto.ca/docs/150709-partnership-strategy-en.html#i>.
- BRICS 2015b. “BRICS Information Sharing and Exchange Platform.” *BRICS Platform*. Last accessed 10. November 2024. <https://infobrics.org/documents/2015/>.
- Đorić, Marija, i Strahinja Obrenović. 2022. “Evolution of EU Energy Law and Policy: A Big Comeback of Energy Security in 2022?” *Politika nacionalne bezbednosti* 23 (2): 67–86. DOI: 10.22182/pnb.2322022.4.
- Janković, Slobodan. 2022. “World Trends from 2022.” *Srpska politička misao* 77 (3): 179–200. DOI: 10.22182/spm.7732022.9.
- Milošević, Goran, i Ljubomir Stajić. 2021. „Načela ekonomske bezbednosti.” *Politika nacionalne bezbednosti* 20 (1): 111–125. DOI: 10.22182/pnb.2012021.6
- Milošević, Zoran. 2020a. „Zapad se približava crvenoj liniji odbrane Rusije i Kine.” *Srbija danas*. Poslednji pristup 10. novembar 2024. <https://www.srbijadanas.net/intervju-zoran-milosevic-zapad-se-priblizava-crvenoj-liniji-odbrane-rusije-i-kine-video/>.
- Milošević, Zoran. 2020b. „Sto godina Evroazijske integracione ideje.” *Politička revija* 63 (4): 113–133. DOI: 10.22182/pr.6312020.4.
- Milošević, Zoran. 2024. „Rusija je danas za Zapad – Nojeva barka.” *Srpsko-rusko bratstvo*. Poslednji pristup 10. novembar 2024. <https://srbratstvo.rs/zoran-milosevic-rusija-je-danas-za-zapad-nojeva-barka/>.
- O’Neill, Jim. 2001. “Building Better Global Economic BRICs.” *Global Economics Paper* 66: 1–16.
- Proroković, Dušan. 2023. „Položaj Rusije u multipolarnom svetu i strateške opcije Srbije.” *Srpska politička misao* 79 (1): 41–64. DOI: 10.5937/spm79-42705.
- Proroković, Dušan. 2024. „Uloga BRICS u uspostavljanju ravnoteže snaga u međunarodnim odnosima.” *Srpska politička misao* 84 (2): 39–60. DOI: 10.5937/spm84-48897.

- Stefanović-Štambuk, Jelica. 2017. „Promena tržišta praksi multilateralnog pregovaranja i delovanja.” *Zbornik pripremnih jedinica za nastavni predmet 'Savremena diplomatija'*. Beograd: Fakultet političkih nauka.
- Wilson, Dominic, and Roopa Purushothaman. 2003. “Dreaming With BRICs: The Path to 2050.” *Global Economics Paper 99*: 1–24.

Ема Крактус*

Ministry of Finance, Republic of Serbia, Belgrade

STRENGTHENING DIPLOMATIC MULTILATERALISM THROUGH ECONOMIC PARTNERSHIP OF BRICS COUNTRIES

Resume

The BRICS partnership is a multilateral initiative that brings together Brazil, Russia, India, China, South Africa, Egypt, Ethiopia, Iran, the United Arab Emirates, and several other countries with observer status. This alliance emerged as a response to the dominance of Western economies and aimed to create a multipolar world order through primarily economic and, subsequently, political cooperation and the development of alternative financial institutions. Since its inception, BRICS has gained economic power, achieved geopolitical influence, and highlighted the importance of developing “third world countries” and their liberation from the influence of Western colonialist policies. This paper specifically addresses the economic development of BRICS countries and the strategic strengthening of diplomatic multilateralism through economics, viewing BRICS integration processes from a less exploited angle in contemporary Serbian science. The author focuses on the initial members of this organization: Brazil, Russia, India, China, and South Africa.

Keywords: BRICS, economic development, diplomacy, multilateralism, multipolar world order

* Email address: ema.kraktus@gmail.com; ORCID 0009-0001-1478-4315.

* Овај рад је примљен 24. новембра 2024. године, а прихваћен на састанку Редакције 12. децембра 2024. године.